

Asia: VN/12310/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi terveydenhuoltolain ja korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain muuttamisesta (perusterveydenhuollon hoitotakuu)

Taustatiedot

Onko vastaaja

Muu järjestö

Vastaajatahon virallinen nimi:

Neuroliitto ry

Lausunnonantajan lausunto

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot:

Anu Aalto

anu.aalto@neuroliitto.fi

Viranomaisille: Mahdollisen lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä

-

I PERUSTERVEYDENHUOLLON AVOSAIRAANHOITOA KOSKEVAT KYSYMYKSET

Liittyykö voimassa olevan hoitotakuusääntelyn noudattamiseen perusterveydenhuollon avosairaanhoidossa haasteita ja jos, niin millaisia? Miten arvioitte tilanteen kehittyvän, jos 23 vuotta täyttäneiden hoitoon pääsyn enimmäisaikoja ei pidennettäisi?

Voimassa oleva hoitotakuun noudattaminen onnistuu hyvinvointialueilla vaihtelevasti. Tilanne on parantunut ja osassa on kehitetty uusia toimivia toimintatapoja. Esitetty muutos voi lisätä asiakkaiden eriarvoisuutta esimerkiksi riippuen asuinalueesta.

Hoitotakuuajan pidentäminen tai lyhentäminen ei vaikuttane merkittävästi hyvinvointialueiden mahdollisuuksiin huolehtia tehtävästään. Olennaista suoriutumiselle ovat taloudelliset ja henkilöstölliset voimavarat sekä niiden tarkoituksenmukainen kohdentaminen tehtävien hoitamiseen.

Kuinka paljon arvioitte 23 vuotta täyttäneiden perusterveydenhuollon avosairaanhoidon hoitoonpääsyajojen pitenevän hoitotakuun keventämisen myötä?

Hoitoonpääsyajat pitenevät jonkin verran

Vapaamuotoiset kommentit:

Todennäköisesti hoitoon pääsyajat tulevat vaihtelemaan merkittävästi eri alueilla.

Vaihtelu saattaa johtua enemmän talous- ja henkilöstötilanteesta kuin potilaan hoidontarpeesta.

Miten ehdotettava 23 vuotta täyttäneiden perusterveydenhuollon avosairaanhoidon hoitotakuun keventäminen vaikuttaisi henkilöstötilanteeseen?

Ei vaikutusta tai vain vähäinen vaikutus

Vapaamuotoiset kommentit:

Hoitotakuuajan pidentäminen ei vaikuttane ratkaisevasti henkilöstötilanteeseen. Suunnitellut rahoituksen säästötoimet, jotka vääjäämättä johtavat henkilöstön määrän vähenemiseen, (henkilöstökulut ovat suurin kuluerä) saattavat toteutuessaan vielä lisätä henkilöstön kuormitusta ja heikentää perusterveydenhuoltoon työhön hakeutumista.

Mahdollistaisiko ehdotettava 23 vuotta täyttäneiden perusterveydenhuollon avosairaanhoidon hoitotakuun keventäminen nykyistä paremmin toiminnan suunnittelun hoidon ja palvelujärjestelmän kokonaisuus (ml. hoidon jatkuvuus) huomioiden?

Ei

Perustelut tälle:

Hoidon jatkuvuutta voidaan parantaa nykyisen hoitotakuun puitteissa tehtävillä uudelleen järjestelyillä. Suunnitellut rahoituksen säästötoimet henkilöstövaikutuksineen saattavat enemmän vaikeuttaa toimintaa.

Onko ehdotettavalla 23 vuotta täyttäneiden perusterveydenhuollon avosairaanhoidon hoitotakuun keventämisellä vaikutuksia muihin terveydenhuollon palveluihin (esim. perusterveydenhuollon vuodeosastohoito, päivystys, erikoissairaanhoito), millaisia?

Jos hoitoon pääsy pitkittyisi esityksen mukaisesti, päivystyksen ja erikoissairaanhoidon käyttö todennäköisesti lisääntyisi. Asiakkaiden palvelutarve ei muutu ja he hakeutuvat sinne hoitoon, josta olettavat saavansa hoidon. Päivystyksissä ei kuitenkaan hoideta kiireettömiä sairauksia, joten potilaat eivät saa hoitoa ja päivystys kuormittuu ns. vääristä potilaista.

Pitkään hoitoa perusterveydenhuollossa jonottaneiden potilaiden terveydentila saattaa johtaa vaativamman hoidon tarpeeseen, jota antaa vain erikoissairaanhoido.

Mikä on arvionne ehdotettavan 23 vuotta täyttäneiden perusterveydenhuollon avosairaanhoidon hoitotakuun keventämisen vaikutuksesta ostopalvelujen, vuokratyövoiman ja palvelusetelien käyttöön?

-

Vapaamuotoiset kommentit:

Ei kantaa

II PERUSTERVEYDENHUOLLON SUUN TERVEYDENHUOLTOA KOSKEVAT KYSYMYKSET

Liittyykö voimassa olevan hoitotakuusääntelyn noudattamiseen perusterveydenhuollon suun terveydenhuollossa haasteita ja jos, niin millaisia? Miten arvioitte tilanteen kehittyvän, jos 23 vuotta täyttäneiden hoitoon pääsyn enimmäisaikoja ei pidennettäisi?

-

Kuinka paljon arvioitte 23 vuotta täyttäneiden perusterveydenhuollon suun terveydenhuollon hoitoonpääsyaikojen pitenevän esitettävän hoitotakuun keventämisen myötä?

Hoitoonpääsyajat pitenevät jonkin verran

Vapaamuotoiset kommentit:

Hoitoon pääsyssä ei olla kaikilla alueilla suunterveydenhuollon yksiköissä vielä tavoitteessa. Hoitoon pääsy on kuitenkin parantunut viimeisen vuoden aikana.

Myös tässä taloudelliset ja henkilöstöresurssit vaikuttavat tilanteen kehittymiseen

Miten ehdotettava 23 vuotta täyttäneiden perusterveydenhuollon suun terveydenhuollon hoitotakuun keventäminen vaikuttaisi henkilöstötilanteeseen?

Ei vaikutusta tai vain vähäinen vaikutus

Vapaamuotoiset kommentit:

Hoitotakuulainsäädännön keventäminen vähentää hyvinvointialueen saamaa rahoitusta. Mikäli menoja ei pystytä sopeuttamaan vastaavasti muussa toiminnassa, edes kevennetyn hoitotakuun mukaisen hoitoon pääsyn turvaaminen on vaikeaa.

Mahdollistaisiko ehdotettava 23 vuotta täyttäneiden perusterveydenhuollon suun terveydenhuollon hoitotakuun keventäminen nykyistä paremmin toiminnan suunnittelun hoidon ja palvelujärjestelmän kokonaisuus (ml. hoitajaksojen loppuun saattaminen) huomioiden?

Ei

Perustelut tälle:

Hoidon jatkuvuutta voidaan parantaa nykyisessä hoitotakuuajassakin.

Onko ehdotettavalla 23 vuotta täyttäneiden perusterveydenhuollon suun terveydenhuollon hoitotakuun keventämisellä vaikutuksia muihin suun terveydenhuollon palveluihin (esim. päivystys ja erikoissairaanhoido), millaisia?

Jos hoitoon pääsy pitkittyisi esityksen mukaisesti, päivystyksen ja erikoissairaanhoidon käyttö todennäköisesti lisääntyisi. Hoitotakuuaika ei vaikuta potilaiden palvelutarpeeseen.

Mikä on arvionne ehdotettavan 23 vuotta täyttäneiden perusterveydenhuollon suun terveydenhuollon hoitotakuun keventämisen vaikutuksesta ostopalvelujen, vuokratyövoiman ja palvelusetelien käyttöön?

-

Vapaamuotoiset kommentit:

Ei kantaa

III TALOUDELLISIA VAIKUTUKSIA KOSKEVAT KYSYMYKSET

Esitysluonnoksessa on arvioitu, että ehdotettavan 23 vuotta täyttäneiden perusterveydenhuollon hoitotakuun keventämisen vuoksi hyvinvointialueille koituisi vuosittaista säästöä vähintään 93,9 miljoonaa euroa vuonna 2025 ja vähintään 91,8 miljoonaa euroa vuodesta 2026 alkaen. Summat vastaavat rahoituksen lisäystä, jonka valtio osoitti hoitotakuun tiukentamiseen (luvut indeksikorotettu) vähennettynä alle 23-vuotiaiden osuudella hoitotakuukäynneistä. Esitysluonnoksessa on kuitenkin tuotu esiin, että vuoden 2023 tilinpäätöstietojen alustava tarkastelu viittaisi siihen, että hoitotakuun kiristäminen on saattanut maksaa enemmän kuin siihen alun perin osoitettu rahoitus. Esityksen taloudellisia vaikutuksia on tarkoitus tarkentaa erityisesti tältä osin jatkovalmistelussa. Mikä on arvionne hyvinvointialueille koituvasta säästöstä?

Ei kantaa

Perustelut tälle:

-

Esitysluonnoksessa on arvioitu, että ehdotettavan 23 vuotta täyttäneiden perusterveydenhuollon hoitotakuun keventämisen vuoksi Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle koituisi vuosittaista säästöä noin 900.000 euroa vuodesta 2025 alkaen. Summa vastaa rahoitusta, jonka valtio osoitti hoitotakuun tiukentamiseen (luku indeksikorotettu) vähennettynä alle 23-vuotiaiden osuudella hoitotakuukäynneistä. Onko arvio oikean suuntainen?

Ei kantaa

Perustelut tälle:

-

Esitysluonnoksessa on arvioitu, että ehdotettavan 23 vuotta täyttäneiden perusterveydenhuollon hoitotakuun keventämisen vuoksi Vankiterveydenhuollolle koituisi vuosittaista säästöä noin 900.000 euroa ja Rikosseuraamuslaitokselle noin 800.000 euroa vuodesta 2025 alkaen. Summat vastaavat

rahoitusta, jonka valtio osoitti hoitotakuun tiukentamiseen (luvut indeksikorotettu) vähennettynä alle 23-vuotiaiden osuudella hoitotakuukäynneistä. Onko arvio oikean suuntainen?

Ei kantaa

Perustelut tälle:

-

Esitysluonnoksessa on arvioitu, että ehdotettavan 23 vuotta täyttäneiden perusterveydenhuollon hoitotakuun keventämisen vuoksi aluehallintovirastoille koituisi vuosittaista säästöä noin 600.000 euroa ja Valviralle noin 100.000 euroa vuodesta 2025 alkaen. Summat vastaavat rahoitusta, jonka valtio osoitti hoitotakuun tiukentamiseen (luvut indeksikorotettu) vähennettynä alle 23-vuotiaiden osuudella hoitotakuukäynneistä. Onko arvio oikean suuntainen?

Ei kantaa

Perustelut tälle:

-

Hoidon tarve tulee arvioida samana päivänä, kun potilas ottaa yhteyden terveydenhuoltoon (voimassa oleva TervHL 51 § 1 mom. ja OTHL 10 § 1 mom., joita ei ehdoteta muutettavaksi) – Ennen 1.9.2023 arvio piti tehdä kolmessa vuorokaudessa.

-

Perustelut tälle:

-

Yhteydenoton perusteella tehtävän hoidon tarpeen arvion tekijän tulee olla laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö (voimassa oleva TervHL 51 § 2 mom. ja OTHL 10 § 2 mom., joita ei ehdoteta muutettavaksi, sovelletaan siirtymäajan johdosta 1.9.2027 alkaen) – Ennen arvion saivat tehdä myös perus- ja lähihoitajat.

-

Perustelut tälle:

-

Ensimmäisen hoitotakuun piirissä olevan hoitotapahtuman toteuttajan tulee olla laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö (ehdotettava TervHL 51 a § 2 mom. ja OTHL 10 a § 2 mom., vastaavat sisällöllisesti voimassaolevaan sääntelyä) – Ennen 1.9.2023 asiasta ei säädetty nimenomaisesti.

-

Perustelut tälle:

-

Toiminta on järjestettävä siten, että jos potilas on alkuperäisen hoidon tarpeen arvion perusteella ohjattu muulle terveydenhuollon ammattihenkilölle kuin lääkärin vastaanotolle, ja ammattihenkilö toteaa

tarpeen lääkärin tutkimukselle tai hoidolle, myös pääsy lääkärille järjestyy kolmen kuukauden kuluessa alkuperäisestä hoidon tarpeen arviosta (ehdotettava TervHL 51 a § 2 mom. ja OTHL 10 a § 2 mom.) – Ennen 1.9.2023 asiasta ei säädetty nimenomaisesti.

-

Perustelut tälle:

-

Perusterveydenhuollon kolmen kuukauden hoitotakuuaika koskee *mutakin palveluita kuin sairauden ja vamman tutkimusta tai hoitoa* (esim. myös ennaltaehkäisevä terveydenhuolto, todistus- ja lausuntokäynnit) (ehdotettava TervHL 51 a § 1 mom. ja OTHL 10 a § 1 mom., vastaavat sisällöllisesti voimassaolevaan sääntelyä) – Ennen 1.9.2023 oli tulkinannanvaraisuutta siitä, olivatko myös muut palvelut kuin vamman ja sairauden hoito ja tutkimus hoitotakuun piirissä.

-

Perustelut tälle:

-

Hoidon tarve tulee arvioida samana päivänä, kun potilas ottaa yhteyden terveydenhuoltoon (voimassa oleva TervHL 51 § 1 mom. ja OTHL 10 § 1 mom., joita ei ehdoteta muutettavaksi) – Ennen 1.9.2023 arvio piti tehdä kolmessa vuorokaudessa.

-

Perustelut tälle:

-

Toiminta on järjestettävä siten, että jos potilas on alkuperäisen hoidon tarpeen arvion perusteella ohjattu muulle suun terveydenhuollon ammattihenkilölle kuin hammaslääkärille, ja ammattihenkilö toteaa tarpeen hammaslääkärin tutkimukselle tai hoidolle, myös pääsy hammaslääkärille järjestyy kuuden kuukauden kuluessa alkuperäisestä hoidon tarpeen arviosta (ehdotettava TervHL 51 b § 2 mom. ja OTHL 10 b § 2 mom.) – Ennen 1.9.2023 asiasta ei säädetty nimenomaisesti

-

Perustelut tälle:

-

Jos neuvolapalveluihin tai koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoon kuuluvan suun määrääikäisen terveystarkastuksen suorittaa muu suun terveydenhuollon ammattihenkilö kuin hammaslääkäri, ja ammattihenkilö toteaa tarpeen hammaslääkärille, pääsy hammaslääkärille järjestettävä 4 viikon kuluessa palvelun tarpeen toteamisesta (ehdotettava TervHL 51 b § 7 mom. ja OTHL 10 b § 7 mom., vastaavat sisällöllisesti voimassaolevaan sääntelyä) – Ennen 1.9.2023 asiasta ei säädetty nimenomaisesti.

-

Perustelut tälle:

-

Jos suun terveydenhuollon ammattihenkilö toteaa tarpeen perusterveydenhuollossa toimivan erikoishammaslääkärin tutkimukselle tai hoidolle, pääsy erikoishammaslääkärille on järjestettävä kohtuullisessa ajassa, kuitenkin kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun kyseinen ammattihenkilö on todennut palvelun tarpeen (ehdotettava TervHL 51 b § 3 mom. ja OTHL 10 b § 3 mom.) – Ennen 1.9.2023 asiasta ei säädetty nimenomaisesti.

-

Perustelut tälle:

IV. YLEISET JA YHTEISET KYSYMYKSET

Muut kommentit esitysluonnoksessa tehdyistä vaikutusarvioista:

Orpon hallitusohjelmaan on kirjattu, että hoitoon ja palveluihin pääsyä on nopeutettava ja ihmisten palvelutarpeisiin on pystyttävä vastaamaan kokonaisvaltaisesti. Hallitusohjelman mukaan keskeistä on vahvistaa palveluiden saatavuutta, kustannusvaikuttavuutta, laatua sekä jatkuvuutta ja integraatiota.

Esityksen mukainen perusterveydenhuollon hoitoon pääsyn pitkittyminen on selkeästi ristiriidassa hallitusohjelman kanssa. Julkisen terveydenhuollon perustason vahvistaminen on laajasti hyväksytty tavoite suomalaisessa yhteiskunnassa. Esitetty hoitotakuun ja rahoituksen muutokset ohjaavat hyvinvointialueita toimimaan toisin.

Kannatatteko 23 vuotta täyttäneiden perusterveydenhuollon avosairaanhoidon kiireettömään hoitoon pääsyn enimmäisajan muuttamista 14 vuorokaudesta 3 kuukauteen?

Ei

Perustelut tälle:

Toimiva perusterveydenhuolto on kustannustehokkaan julkisen terveydenhuollon perusta.

Sen toiminnalla potilaat ohjautuvat oikealle hoitopolulle oikea-aikaisesti.

Sen toiminnan vahvistamisen tulee edelleenkin olla hyvinvointialueiden kehittämisen perusta, jolle annetaan riittävät resurssit. Hoitotakuuaikojen pidennykset eivät tuo pysyviä, uusia ratkaisuja toimintaan.

Kannatatteko 23 vuotta täyttäneiden perusterveydenhuollon suunterveydenhuollon kiireettömään hoitoon pääsyn enimmäisajan muuttamista 3 kuukaudesta (nykyisin 4 kuukautta ja 1.11.2024 alkaen 3 kuukautta) 6 kuukauteen?

Ei

Perustelut tälle:

Toimiva perusterveydenhuollon suunterveydehuolto on kustannustehokkaan julkisen terveydenhuollon perusta. Sen toiminnan kautta potilaat ohjautuvat oikealle hoitopolulle oikea-aikaisesti. Sen toiminnan vahvistamisen tulee edelleenkin olla hyvinvointialueiden kehittämisen perusta, jolle annetaan riittävät resurssit. Hoitotakuuaikojen pidennykset eivät tuo pysyviä, uusia ratkaisuja toimintaan.

Esityksen mukaan lapsilla ja alle 23-vuotiaalla nuorilla säilytettäisiin voimassa oleva hoitotakuu (ml. 1.11.2024 voimaantuleva suun terveydenhuollon 3 kuukauden hoitotakuu) kokonaisuudessaan, vaikka tätä vanhempien hoitotakuuta kevennetään. Tämä tarkoittaisi, että alle 23-vuotiailla olisi oikeus päästä hoitoon kiirettömässä perusterveydenhuollossa nopeammin kuin tätä vanhemmilla. Pidätkö esitettävää lasten ja alle 23-vuotiaiden nuorten positiivista erityiskohtelua perusteltuna?

Kyllä

Perustelut tälle:

Korostamme sitä, että hoitotakuuaikojen tulee olla kaiken ikäisille ehdoton takaraja hoidon saannille. Hoidon tarpeen mukainen kohtuullinen aika on oltava selkeä pääsääntö kaikessa perusterveydenhuollon toiminnassa.

V. PYKÄLÄKOHTAISET KYSYMYKSET

Kommenttinne pykälästä ja säännöskohtaisista perusteluista: Terveystoimintalaki 51 a § *Pääsy perusterveydenhuoltoon kuuluvaan hoitoon:*

Hoitotakuun ja siihen liitetyillä rahoitusmuutoksilla ei pystyittäne korjaamaan perusterveydenhuollossa ilmenneitä haasteita, jotka vaihtelevat alueittain.

Säännökseen voisi tehdä seuraavia tarkennuksia:

Hoitoon pääsyn kohtuullista aikaa tulee tarkemmin kuvata yksityiskohtaisissa perusteluissa, jotta sen toteutuminen niin yksittäisen potilaan hoidon saannissa kuin valvovan viranomaisen osalta on tarkemmin arvioitavissa. Potilaan hoitoon pääsyaika ohjaa myös hänen asiointiaan sosiaaliturvajärjestelmässä. Useita palveluja, tukia tai etuuksia haettaessa asiakkaan on toimitettava lääkärin tai muun terveydenhuollon ammattihenkilön antama todistus, jossa kuvataan esim. asiakkaan toimintakykyä tai avun ja tuen tarvetta. Näiden asiakkaan suoriutumista tukevien toimien saaminen tullee esitetyn muutoksen myötä viivästymään. Näiden potilaiden, jotka usein ovat pitkäaikaissairaita, vammautuneita tai ikääntyneitä, tarpeen arvioinnissa korostuu kohtuullisen ajan merkitys ehdottoman takarajan sijaan. Siksi esitystä tulee vähintään perustelujen osalta täydentää, kun potilas joko tuo esille sote-palvelun saannin tai hänellä on ilmeinen toisen sote -palvelun tarve, josta tarvitaan em. lausunto.

Terveystoimintalain palveluiden tarpeen arviointia ei ole kuvattu perusteluissa. Ehdotamme sen lisäämistä perusteluihin.

Pykälän viimeiset sanat "enimmäisaikoja noudattaen" viittaavat siihen, että asia pitäisi hoitaa kolmen kuukauden kuluessa. Tosiasiassa myös näissä tilanteissa tulisi hoitoon päästä kohtuullisessa ajassa, ei enimmäisajassa. Kirjausta tulee korjata.

Kommenttinne pykälästä ja säännöskohtaisista perusteluista: Terveydenhuoltolaki 51 b § *Pääsy perusterveydenhuoltoon kuuluvaan suun terveydenhuoltoon:*

-

Kommenttinne pykälästä ja säännöskohtaisista perusteluista: Laki korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta 10 a § *Kiireettömään hoitoon pääsy:*

-

Kommenttinne pykälästä ja säännöskohtaisista perusteluista: Laki korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta 10 b § *Hoitoon pääsy suun terveydenhuollossa:*

-

Mahdolliset muut hallituksen esitystä koskevat kommentit:

-

VI. TIIVISTELMÄ LAUSUNNON SISÄLLÖSTÄ

Tiivistelmä annettavan lausunnon sisällöstä (enintään 1/3 A4-sivua):

-

Aalto Anu
Neuroliitto ry